САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ

ВЫДАНЬНЕ ЎСЕБЕЛАРУСКАГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАЎ.

Пралетарыі ўсіх краёў, злучайцеся!

Кошт нумару—15 руб. (вып. 22 г.

Падпісная плата—
Звычайная—350 р. льготная—250 р.

Плата за абвесткі—300 руб. за радок пэтыту.
Сьпешныя—на 50% даражэй.

Плата за публікацыю аб страце дакумантаў:
За 1 дакумант—500 руб.
„ кожны дадатковы—200 руб.
„ копію квітанцыі—100 руб.

Чырвон. і ўтрыманцам Сап. Забясьпекі—дарэмна.
Падпіска і абвесткі прымаюцца ў Контрагэнцтве пры Дзяржаўным Выдавецтве.
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
МЕНСК, Захарыўская, 97.

ТРЭЦІ ГОД ВЫДАНЬНЯ. Штодзенная газэта. № 250 (655). Субота, 11-га лістапада 1922 г.

Першыя вынікі выбараў да Польскага Сойму.

5-га лістапада адбыліся так доўга чаканыя выбары да новага Польскага Сойму. Які будзе склад Сойму паводлуг канчатковых аблічэньняў,—яшчэ невядома. Але тыя весткі, якія атрыманы намі з Польшчы аб ліку галасоў, аддадзеных за той ці іншы сьпісак па асобных акругох, дазваляюць зрабіць некаторыя цікавыя вывады і параўнаньні.

Перш за ўсё, што тычыцца выбараў у самай сталіцы польскай «дэмакратычнай» рэспублікі—у Варшаве. Як і ў другіх вялікіх местах, на першым мейсцы ідзе сьпісак № 8— «Хрысьціянскай нацыянальнай еднасьці»,— сьпісак самай безаглядпай, самай азьвярэлай буржуазеі. Можна думаць, што гэты сьпісак забярэ палавіну ўсіх мандатаў, якія прыпадаюць на Варшаву (7 з 14), у той час, як Польская Партыя Сацыялістаў можа разьлічаць толькі на тры мандаты. Асабліва важна падкрэсьліць неспадзяваны для польскай буржуазеі і сацыял-прадаўцаў з П. П. С. посьпех сьпіску № 5, выстаўленага «Саюзам пралетарыяту гораду і вёскі». Польская буржуазея і пэпээсаўцы спадзяваліся, што, арыштуючы актыўных працаўнікоў «Саюзу», канфіскуючы ўсе перадвыбарныя адозвы «Саюзу», яны задушаць камуністычны рух сярод працуючых масаў Польшчы. Не зважаючы на ўсе бесправнасьці, на ўсе гвалты і зьдзекі, якія чыніліся ў адносінах да «Саюзу пралетарыяту гораду і вёскі», сьпісак Саюзу (№ 5) атрымаў па ўжо зробленым падліку каля 28 тысяч галасоў і можа разьлічаць на правядзеньне аднаго дэпутата ад самой сталіцы бела-панскай Польшчы. Такі вынік выбараў быў проста задзіўляючым. Адзначаючы гэта, газэтка П. П. С. «Работнік» у нумары ад 7-га лістападу сьпяшыць зараз-жа зрабіць данос на «Саюз», запэўняючы, што гэта ня толькі камуністычная, бальшавіцкая арганізацыя, але і жыдоўская. Паміж радкоў артыкулу гэтай «сацыялістычнай» газэткі так і тырчыць: «бі бальшавікоў і жыдоў—работнікаў, бо яны—бальшаві!»

Жыдоўская буржуазея галасавала за сьпісак № 16—нацыянальных меншасьцяў, які сабраў каля 51 тысячы галасоў і, як відаць, правядзе двух дэпутатаў. Бундаўцы не правядуць па Варшаве ні аднаго дэпутата (каля 19.000 галасоў) у той час, як жыдоўская народная партыя атрымае адзін мандат (22.690 галасоў). Вынікі выбараў па Варшаве сьведчаць: па-першае—аб моцных уплывах рэакцыі сярод насяленьня польскай сталіцы, па-другое—аб слабасьці ўплываў сацыял-згоднікаў, па-трэцяе—аб пашырэньні вострага нацыяналізму ня толькі сярод буржуазеі нацыянальных меншасьцяў, але таксама і сярод працуючых масаў гэтых нацыянальных меншасьцяў, і па-чацьвёртае (і самае важнае), вынікі выбараў да Польскага Сойму сьведчаць аб узросьце камуністычнага руху сярод працуючых масаў Польшчы, і што гэтага руху нельга задушыць ніякімі арыштамі, ніякімі гвалтамі. Усё гэта гаворыць (нават крычыць) аб тым, што адносіны паміж асобнымі групамі і класамі польскага жыхарства абвастраюцца, і што побач з паглыбленьнем і абвастрэньнем клясавай барацьбы, абвастраецца барацьба нацыянальная, барацьба паміж буржуазеяй пануючай нацыі і ўціскаиых нац. меншасьцяў. Усё гэта суліць вялікія няпрыемнасьці цяперашнім гаспадаром Польшчы.

Калі ад Варшавы зьвярнуцца да прамысловых раёнаў Польшчы, то ўзрост камуністычнага руху сярод польскіх рабочых пакажыцца проста задзіўляючым як сваёю велічынёю, так і шыбкасьцю. У той час, як у Варшаве пэпээсаўцы атрымалі 85 тысяч галасоў, а камуністы толькі 28 тысяч, у Дамброўскім басэйне пэпээсаўцы атрымалі 39.260 галасоў, а камуністы—31.256 галасоў, у Лодзі: пэпээсаўцы—16. 123 галасы, камуністы—14.007 галасоў. Бяручы пад увагу тыя гвалты і перашкоды, якія сустракаў у сваёй працы «Саюз пролетарыяту гораду і вёскі», і тую падмогу ад паліцыі, якую мела П.П.С., можна з пэўнасьцю цьвердзіць, што камуністы карыстаюцца сярод рабочых Лодзі і Дамброва большаю спагадаю, чым сацыял прадаўцы з П.П.С., і што пры іншых варунках выбараў камуністы здабылі-б значна большы лік галасоў.

Пан Пілсудзкі не прызнае...

МАСКВА, 9—11. Начальнік Польскай рэспублікі Пілсудзкі адмовіўся прыняць асабіста ўвярыцельную грамату нованазначанага паўнамоцным прадстаўнікам Р.С.Ф.С.Р. у Варшаве т. Абаленскага, загадаўшы гэта зрабіць міністру замежных спраў, чым хацеў падкрэсьліць няроўнасьць савецкага прадстаўніка з пасланьнікамі іншых дзяржаў. Савецкі ўрад ня прыняў пагэтаму ўвярыцельнай граматы новага польскага прадстаўніка Кноля, загадаўшы Абаленскаму выехаць у Маскву. Кноль таксама выяжджае ў Варшаву.

Канфлікт з Польшчай ня ёсьць неспадзеўнасьць. У 21-м годзе Пілсудзкі адцягніў прыём граматы Карахана. Пілсудзкі хоча паказаць, што, ня гледзячы на Рыскі дагавор, Польшча ня прызнае Расеі юрыдычна.

Водгукі выбараў у Польскі Сойм.

ВАРШАВА, 9-11. У дзень выбараў у Сойм усе вуліцы вартаваліся павялічанымі нарадамі паліцыі. Паліцыя зусім не дазваляла агітацыі «Саюзу пралетарыяту».

ВАРШАВА, 9-11. Мініст унутраных спраў загадаў паўсюду ўмацаваць паліцэйскую ахрану, а таксама паставіць нарады паліцыі па друкарнях і рэдакцыях газэт.

Заграніцай.

Фашысты на чале ўлады

Умацняюць палітычную ахрану.

ВЕНА, 9-11. Становішча ўраду Муссаліні больш чымсь цяжкае. Ён ня можа зрабіць парадак на граніцах і ўнутры краю. Фашысты ня выконваюць урадавых загадаў. Муссаліні шукае падтрыманьня сталых палітыкаў.

Учынкі фашыстаў.

ВЕНА, 9-11. Вобыскі ў дэпутатаў сацыялістаў цягнуцца. Быў зроблен вобыск у Ніцці. У Рауне фашысты захапілі дом рабочых і зрабілі там сваю канцалярыю.

НА БЛІЖНІМ УСХОДЗЕ.

Керзан супроць вымаганьня туркаў.

АНОПАЛІС, 8-11. Керзан заявіў, што ён лічыць турэцкія вымаганьні аб эвакуацыі Канстантынопалю немагчымымі. Становішча на Бліжнім Усходзе пагражае агульнаму міру.

Ня хочуць адмовіцца ад кантролю.

ЛЁНДАН, 8-11. Саюзныя вархоўныя камісары ў Канстантынопалі паведамілі Рафэд-пашу, што кэмалісцкая адміністрацыя будзе пушчана ў Канстантынопаль толькі пад умовай захаваньня саюзьніцкага кантролю.

НЯМЕЦКІЯ РЭПАРАЦЫІ.

Керзан аб рэпарацыях.

ЛЁНДАН, 10—11. Ангельскі міністр замежных спраў Лёрд Керзан зрабіў праграмную прамову, у якой зазначыў, што супольнае супрацоўніцтва Францыі і Англіі зьяўляецца лепшай апекай для эўрапейскага міру. Керзан зазначыў, што рэпарацыйнае пытаньне можа быць вырашана ня гвалтам, а толькі мірным шляхам. Керзан заявіў, што хоча быць незацікаўленым пасрэднікам між Францыяй і Нямеччынай. Нямеччыне павінна быць дадзена магчымасьць аднавіць разбураную вайной гаспадарку, і дзеля гэтага яна павінна быць допушчана ў Лігу Нацыяў.

Магчыма адсрочка канфэрэнцыі.

БЭРЛІН, 7—11. Газэта „Фосішэ Цэйтунг" паведамляе аб магчымасьці адсрочкі Лёзанскай канфэрэнцыі з прычыны новай пазыцыі ангорскага ўраду, невыясьненьня пытаньня аб удзельніках канфэрэнцыі і магчымасьці зацяжкі перамаўленьняў між Францыяй і Англіяй.

Згадзіліся.

ПАРЫЖ, 9—11. У адказ на прапанаваньне ангельскага ўраду аб адсрочцы канфэрэнцыі да 27-га лістапада, Пуанкарэ прапанаваў склікаць канфэрэнцыю на 18 ці 20 лістапада. Ангельскі ўрад рашыў прыняць гэтае прапанаваньне.

Ніякіх уступак.

ГАННОВЭР, 10—11. У францускіх урадавых колах атрымана паведамленьне, што ангорскі нацыянальны збор загадаў сваёй дэлегацыі не рабіць на Лёзанскай канфэрэнцыі ніякіх уступак.

IV Кангрэс Камуністычнага Інтэрнацыяналу.

МАСКВА, 9—11. 9-га лістапада ўвечары ў Андрэеўскай залі Крамля адбылося 2-ое пасяджэньне 4-га Кангрэсу Камуністычнага Інтэрнацыяналу. Усе дэлегаты ў зборы. Прысутнічае каля 30 прадстаўнікоў заграгранічнага буржуйнага друку.

Зіноўеў аб узросьце камунізму.

Зіноўеў у справаздачы аб'дзейнасьці выканаўчага камітэту кажа: «Пасьля 3-го Кангрэсу выканаўчы камітэт спаткаўся з вельмі цяжкімі міжнароднымі абставінамі. Пачаўся моцны наступ капіталу, у Расеі вызначаўся голад. Усясьветны прафэсыянальны рух аслабеў. У 22 годзе лік членаў прафэсыянальных саюзаў зьменшыўся да 18 міліёнаў замест 25 ў 20 годзе. Аб'ектыўныя абставіны высунулі неабходнасьць зьяднаньня шырокіх рабочых гушчаў. У сьнежні 21г. вык.кам. высунуў лёзунг адзінага фронту. Рух фабрычна заводзкіх камітэтаў у Нямеччыне захапіў самыя шырокія рабочыя гушчы, і рашучыя здарэньні ў Нямеччыне могуць адбыцца значна раней, чымсь іх чакаюць. Француская партыя перажывае крызыс. Але можна быць пэўнымі, што францускія таварышы хутка зьяднаюцца ў адзіную дысцыплінірованую партыю.

Чэха - Славацкай Камуністычнай партыі ўдалося заваяваць большую частку прафэсыянальнага руху. Дзьве камуністычных партыі Чэха-Славакіі злучыліся ў адну. Італьянскія здарэньні даказалі правідловасьць тактыкі Камуністычнага Інтэрнацыяналу.

Цяжкае становішча камуністычных партыяў, якія знаходзяцца ў падпольлі. У некаторых краёх, напрыклад, Польшчы, падпольнае кіраўніцтва добра каардынуецца з масавым рабочым рухам. Слабей усяго пашыраецца камуністычны рух у Англіі. У апошні час у Японіі, Індыі, Пэрсіі, Турэччыне палажан моцны грунт камуністычных партыяў. Вялікая будучына належыць Прафэсыянальнаму Інтэрнацыяналу, які ўжо дасягнуў вялікіх посьпехаў».

У Савецкай Фэдэрацыі.

Тав. Троцкі аб разброеньні.

МАСКВА, 8-11. У гутарцы з карэспандэнтам газэты «Манчэстэр Гардыен» Троцкі па пытаньню аб разброеньні сказаў: «Мы лічым магчымым умеркаваць спрэчныя пытаньні, у тым ліку тэрыторыяльныя шляхам згоды. Гэта мы прапануем Японіі ў пытаньні аб Сахаліне, Румыніі у адносінах к Бэсарабіі. Разумеецца, ня можа быць і гутаркі аб разброеньні толькі з нашага боку». Па пытаньню нашай бліжняўсходняй палітыкі Троцкі сказаў: «Ёсьць вялікая розьніца між савецкай палітыкай і царска-мілюкоўскай. Мілюкоў хацеў адабраць ад Турэччыны Канстантынопаль і праліва, мы хочам іх вярнуць туркам. Свабода праліваў—азначае военную дыктатуру на Чорным моры краю, які мае моцны флёт, пагэтаму мы стаім за нэйтралізацыю праліваў».

К звароту расейскіх салдат з Францыі.

МАСКВА, 9-11. На гэтых днёх у Марсэль выяжджае спэцыяльная місія Расейскага Чырвонага Крыжу дзеля звароту расейскіх салдат, якія знаходзяцца ў Францыі з часу вайны. На чале місіі—т. Усьцінаў, які быў першым сэкратаром прадстаўніцтва Р. С. Ф. С. Р. у Нямеччыне.

Водгукі Акцябрскай гадавіны.

Дэманстрацыя нямецкіх маракоў у Пецярбургу.

ПЕЦЯРБУРГ, 9—11. 9-га лістапада ў Пецярбургу адбылася дэманстрацыя 300 нямецкіх маракоў, арганізаваная міжнародным домам маракоў з прычыны гадавіны Акцябра. Дэманстрацыя са сьцягамі і музыкай прышла на пасяджэньне губэрскага зьезду саветаў. На мітынгу маракі віталі пецярбурскіх рабочых і пямілі ганьбай нямецкіх сацыял-згоднікаў.

Акцябрская ўрачыстасьць на Украіне.

ХАРКАЎ, 9-11. З усіх канцоў Украіны прыходзяць весткі аб сьвяткаваньні гадавіны Акцябра. Сьвяткаваньне адбывалася з выключным натхненьнем урачыстасьцю, з лёзунгамі аб'ядналаньня рабочых, сялян з Чырвонай арміяй. На Брянскім заводзе рабочыя браталіся з сялянамі, якія далі клятву у саюзе з рабочымі прымаць дзейны ўдзел у аднаўленьні гаспадаркі. Чужаземныя судны, якія стаяць у парту Адэсы, 7 лістапада былі ўбраны сьцягамі.

Акцябрская ўрачыстасьць у Д.-У. Р.

ЧЫТА, 9—11. Ва ўсіх гарадох Далёка-Усходняй Распублікі адбыліся шматлiковыя дэманстрацыі і мітынгі на якіх аднагалосна вынесіліся рэзалюцыі аб найхутчэйшым стварэньні Савецкай улады ў Д. У. Р. У Благавешчанску, Вэрхня-Узьязінску, Хабароўску і Чыце па патрабаваньню маніфэстантаў абласныя сходы ўрачыста перадавалі ўладу Рэвалюцыйным Камітэтам.

Дзень 5-ай гадавіны Акцябра ў Латвіі.

РЫГА, 8-11. У зьвязку з 5-ай гадавінай Акцябрскай рэвалюцыі ў Рызе адбылося шмат арыштаў. У ліку арыштаваных некалькі членаў камуністычнага Чырвонага Крыжу. Ц. К. Латвійскай Камуністычнай партыі зьвярнуўся к працоўным з клічам пратэставаць супроць бесправоўя, засноўваць адзіны пралетарскі фронт і патрабаваць ад ураду сяброўскіх адносін к Расеі.

Забастовачны і рэвалюцыйны рух

Забастоўка ў Вэнгрыі.

ВЕНА, 5—11. Дарагоўля ў Вэнгрыі расьце. Па ўсім краю выбухаюць забастоўкі. Паліцыя жорстка расправляецца з забастоўшчыкамі. Буржуйны друк патрабуе забароны забастовак.

Палітычныя заключоныя абвясьцілі галадоўку.

БЭРЛІН, 6-11. Палітычныя заключоныя ў Нямецкай Гэрліцкай турме абвясьцілі галадоўку. Турэмная паліцыя гвалтам корміць галадуючых, уліваючы малако праз нос.

Марці перамог.

БЭРЛІН, 8-11. На выбарах у парыскі муніцыпалітэт камуністычны дэпутат Марці атрымаў 1078 галасоў, тады як буржуйны кандыдат Монціль атрымаў 807 галасоў.

Ірляндзкія паўстаньні супакойваюцца.

ЛЮФІЛЬД, 6—11. Урадавае войска атакавала галоўны будынак штабу арміі дэ Валера ў Дубліне. Адбылася перастрэлка і арышты.

Пажар у Дубліне.

НАУЭН, 8—11. 6 лістапада ірляндзкія рэвалюцыянэры падпалілі будынак пачтамту ў Дубліне.

Арышты рабочых.

ВАРШАВА, 9—11. У Львове ў зьвязку з паўстаньнем ва Ўсходняй Галіцыі арыштавана звыш 2000 рабочых украінцаў.

Розныя вестkі

Белагвардзейская арганізацыя ў Баўгарыі.

САФІЯ, 8-11. Баўгарская паліцыя арыштавала белагвардзейскую арганізацыю кубанскіх казакаў. Арганізацыяй кіравала некалькі ўрангельскіх гэнэралаў, якія мелі замеры паслаць свайго прадстаўніка к Муссаліні за падтрыманьнем. Па пастанове баўгарскай улады арыштаваныя члены кубанскай арганізацыі ня будуць высланы з Баўгарыі, а аддадзены пад суд па абвінавачаньню ў куплі зброі для адпраўкі ў Савецкую Расею і за арганізацыю на абшарах Баўгарыі базы для варожай дзейнасьці супроць Савецкай Расеі.

Пабеда дэмакратаў.

БАРДО, 8-11. З Вашынгтону паведамляюць, што на частычных выбарах у палату і сэнат Злучаных Штатаў дэмакратычная партыя атрымала поўную пабеду ў 11 штатах, здабыўшы 28 месц у палаце і 1 у сэнату. У штаце Нью-Ёрк назначан губарнатарам дэмакрат Сьмідт замест рэспубліканца Мільлера.

Нямеччына перад міністэрскім крызысам.

БЭРЛІН, 9—11. У Бэрлінскіх палітычных колах пануе кепскі настрой. Надзея на чужаземную залатую пазыку канчаткова рушылася. Магчыма, што габінэт Вірта падасьць у адстаўку.

Здраднікі згоды на ўступкі.

БЭРЛІН, 7—11. Прадстаўнікі нямецкіх прафэсыянальных саюзаў заявілі нямецкаму міністру працы аб гатоўнасьці зрабіць у законе аб рабочым часе некаторыя вынятkі ў дачына 8 мёхгадзіннага працоўнага дню. Буржуйныя газэты ўхваляюць прафсаюзных дэмакратаў.

Вугальны крызыс паваліваецца.

БЭРЛІН, 6—11. Вугальны крызыс у Вэнгрыі паглыбляецца. Дробныя фабрыкі зачыняюцца, вялікія зьменшаюць вытворчасьць.

Агранамічны зьезд.

2-гі і 3-і дзень зьезду (8-9 лістапада).

8-га лістапада пачалася праграмавая праца зьезду. Былі заслуханы справаздачы з мейсцаў. Ад кожнага з паветаў выступаў прадстаўнік павятовае зямельнае ўправы, які асьвятляў палажэньне сельскае гаспадаркі ў яго павеце і агульную работу земорганаў. Пасьля павятовы аграном рэфэраваў аб агранамічнай арганізацыі павету і яе працы. Перад вучасьнікамі зьезду, такім чынам прайшла цэлая панарама жыцьця беларускае вёскі ў самых розных кутох краю. Шмат чаго было тут цікаўнага і годнага ўвагі, ды аб усім нялёгка расказаць у кароткай газэтнай заметцы. Не пераказуючы зьместу паасобных моваў, прывяду толькі некаторыя характэрныя моманты.

Сельская гаспадарка Беларусі, заяўляюць прадстаўнікі правінцыі,— на пераломе. Тое руйнаваньне гаспадаркі, якое адбывалася праз сем гадоў вайны і акупацый, спынілася, і земляробства пакрыху пачынае ўжо нават пасувацца наперад, пачынаецца гаспадарчае наступленьне. Усе паветы адзначаюць больш ці менш значнае павялічаньне як абсеянага прастору, так і гаспадарчае жывёлы. У абодвых выпадках павялічаньне гэтае дахэдзіць да 10—15 проц., а нават і больш проціў леташняга году; у кожным разе відно выразнае палепшаньне, раўнуючы да 1921 году, які, праўда, быў годам найбольшага гаспадарчага ўпадку.

Вельмі цікавыя думкі выказуюцца дэлегатамі аб прадналогу і яго ўплыве на гаспадарку. Усе згодны, што праднaлог, як форма ападаткаваньня, саўсім добры, лепшы ў кожным разе за даўнейшую разьвёрстку. Найцяжэй адбіваецца праднaлог на буйных гаспадарках, а таксама і на саўсім дробных. Сярэднія гаспадары зносяць яго шмат лягчэй. Вельмі цяжка прыходзіцца нархозам, якія толькі яшчэ пачынаюць аднаўляць зруйнаваную да-канца гаспадарку, на што патрэбна свабодныя і даволі значныя кошты. А тым часам прыходзіцца і ім плаціць праднaлог нараўні з сялянамі, якіх гаспадаркі значна менш зруйнаваныя.

Па ўсіх паветах досыць энэргічна разьвіваецца землеўстройная работа. Улетку былі акуратна высьвенены прасторы даўнейшых непрацоўных (дворных) земель і значная частка іх ужо разьмерана хоць з большага. Адмежаваны перад усім нархозы. Рэшта зямлі стварыла запасны фонд, з якога надзеляецца зямля безьзямельным і малазямельным земляробам. Адзін з дэлегатаў (Ігуменскі) адзначыў характэрную для агульнага эканамічнага палажэньня рысу. У мінулыя гады была значная цяга з местаў і мястэчак—на зямлю. Ня было адбою ад рознага неземляробнага элемэнту, які, ня могучы прахарчавацца ў местах, хацеў асесьці на зямлю. Цяпер пашоў адваротны працэс. Не толькі спынілася гэтая цяга да зямлі, але шмат хто з гараджанаў, атрымаўшых зямлю, цяпер кідае і ідзе назад у горад. Гэта—выразны доказ адраджэньня нашых гарадоў, іх эканамічнага жыцьця.

На землях запаснага фонду, з якога надзяляюцца безьзямельныя грамадзянам, апошнія селяцца найчасьцей невялікімі вёскамі—пасёлкамі па 10—20 хат. У некаторых паветах зарганізавана ўжо па некальні дзесяткаў такіх пасёлкаў (прыкл. у Слуцкім—каля 40). На хутары безьзямельныя расьсяляцца ня маюць ахвоты. Урадавыя земорганы звычайна паразаюць зямлю цэламу пасёлку, а падзел зямлі між паасобнымі сем'ямі робяць ужо найчасьцей прыватныя каморнікі пад наглядам земорганаў. Пільнуюцца таго, каб зямля паразалася кожнаму гаспадару ў адной паласе і каб паласа гэтая была магчыма шырэйшая.

Агранамічная помач сялянству пачалася пядаўна; толькі летась справа гэтая стала на парадку дня і ўвесь мінулы год быў страчаны на самую пачатковую арганізацыю. Аграномы гэты год яшчэ ня мелі магчымасьці належна працаваць. Вельмі нізкая аплата працы прымушала іх шукаць нейкіх староньніх заработкаў. Крыху мацней агранамічная арганізацыя пачула сябе тады, калі пры кожным аграноме ўдалося залажыць невялікія гаспадаркі на г. зв. агрaпунктах. Кожны аграном атрымліваў пад свой загад нейкіх валокі 1½ зямлі і пэўныя крэдыты на арганізацыю гаспадаркі. Крэдыты гэтыя былі аднак такія невялікія, што аграномы, ня маючы магчымасьці наняць работнікаў, павінны былі самі рабіць усю гаспадарскую работу, замест таго, каб весьці аграпрапаганду. Цяпер эканамічнае палажэньне агрaпунктаў і самых аграномаў значна палепшала. Ёсьць магчымасьць пачаць на землях агрaпунктаў паказальную работу-паказальныя засевы, што было-б вельмі пажадана, бо селянін ня верыць сказу, толькі паказу. У мінулым годзе не маглі аграномы як належыць разьяжджаць па сваіх вучастках, бо ў большасьці ня мелі коняў. Наогул агранамічная праца зводзілася да выпаўненьня некалькіх «ударных» кампаніяў. З вясны многа ўвагі было ўдзелена пасеўнай кампаніі, прапагандзе павялічэньня пасеўных прастораў. Улетку аграномы арганізавалі барацьбу з шкоднікам-чэрвяком, які зьніштожыў гарохі і ляны. Арганізавалі апроч таго на сялянскіх землях паказальныя вучасткі з лубінам, гнаеньнем зямлі парашкамі і звычайным гноем, рознымі спосабамі вырабу зямлі і г. д. На прапаганду сельска-гаспадарчае каапэрацыі было ўсюды зьвернута мала ўвагі, бо ня было на чым езьдзіць па павету. У існуючых сельска-гаспадарчых таварыствах справы ідуць ня важна. Вельмі мала ўвагі зьвяртаюць гэтыя таварыствы на вытворчую работу; займаюцца яны звычайна гандлем, як і спажывецкія каапэратывы, ад якіх мала і адрозьніваюцца. Калектыўныя гаспадаркі разьвіваюцца тугавата, хаця мейсцамі да іх ёсьць значная цяга. У гэтых гаспадарках рады агранома звычайна прымаюцца шмат ахвотней, чым у паасобных сялянскіх гаспадарках. Але і наогул адносіны насяленьня да аграномаў вельмі прыхыльныя і даверчывыя.

Такі менш-больш зьмест мелі справаздача мясцовых аграномаў і прадстаўнікаў ад земорганаў. Цягнуліся яны праз увесь дзень 8-га лістапада і зраньня 9-га. Пасьля іх, не адкрываючы дэбатаў, зьезд выслухаў яшчэ справаздачу Агроаддзелу пры Наркамаце Земляробства. Гэты кіраўнічы орган меў пад сваім загадам цэлы рад спэцыялістаў з вышэйшай адукацыяй, якія часткаю працавалі на мясцох, найбольш жа ў цэнтры займаліся распрацаваньнем тэорэтычных і арганізацыйных пытаньняў. Вялікаю помаччу для работы цэнтральнага Агроаддзелу былі студэнты-практыканты з Пятроўскае Акадэміі, якія ўлетку, між іншым, правялі абсьледаваньне гадоўлі скаціны ў некалькіх павет..х.

Работа Агроаддзелу па гадоўлі была досыць рознабаковая. Распачата арганізацыя конскага заводу ў дв. Велень, Ігуменскага пав. і туды праз увесь год зьбіраліся заводзкія коні. У Самахвалаўскай вол. Менскага пав. пакрысе творыцца раён гадоўлі высокае прадуктыўнае беларускае пароды кароў. Тут, у двары Ігнацічах, перахавалася стада гэтае пароды, ды й сяляне Самахвалаўскае вол. разводзяць беларускую пароду. Сярод іх заложана два кантрольных саюзы і разьвіваецца малочная каапэрацыя. Гадоўлі сьвіней шмат перашкаджаюць пошасьці, і ў некаторых валасьцёх чуць ня ўсе сьвіньні павыдыхалі. Таксама ў сумным стане і пчалярства; пчолы ў нархозах дрэнна даглядаюцца і шмат іх пагінула. Пчалярства асабліва папшырана ў Слуцкім пав.

З дакладу аб аграсеці відаць, што ў межах ССРБ цяпер лічыцца 23 агранамічных вучасткі. Найбольш вучасткаў у Бабруйскім павеце (6), найменш у Мазырскім ды Ігуменскім пав. (3). Аграном Міхайлаў, які рэфэраваў гэтую справу, уважае, што пакуль ня будуць арганізаваны ў краі даследчыя сельска-гаспадарчыя ўстановы, агранамічная праца ня будзе мець пад сабою грунту, асабліва паказальныя пачынаньні. У канцы чацьвярговага пасяджэньня была зрэфэравана справа сельска-гаспадарчай асьветы. Істнуе ў Беларусі цяпер 3 сельска-гаспадарчых тэхнікумы (у Мар'іна Горцы, ст. Барысаве і Красным Беразе), якія маюць выпусьціць інструктароў-тэхнікаў, і лясны тэхнікум у Жорнаўцы, Ігуменск. пав., для падгатаваньня лясных працаўнікоў. Школы гэтыя ўвесь мінулы год знаходзіліся ў стане рэарганізацыі пасьля перадачы іх з Наркампроса ў Наркамзем. Цяпер работа усюды наладжваецца.

А—з.

Беларуская мова і рэвалюцыя.

Шмат каму яшчэ і цяпер не па густу беларуская мова. Шмат хто яе называе някультурнай, хамскай, тарабаршчынай і г. д. Ёсьць людзі, якія яе ня церпяць да глыбіні душы. Гэта тыя асобы з б. царскай чорнай сотні, якія-б у часы Саланевіча і Кавалюка, «сьвятой памяці», інакш загаварылі-б, але цяпер у іх трохі зьвязаны языкі.

Ды як можна яе любіць—гэту мову, калі на ёй гавораць дзесяць мільёнаў лапатнікаў,—брудных, запэцканых, мазолістых, чорных мужыкоў... Гэта-ж адна агіда слухаць...

І вось шмат каму і цяпер пахне мужыцкімі атопкамі ад хамскай мовы.

Але глянем, хто даў разьвіцьцё навейшай беларускай літэратуры і беларускай мове наогул?

Ня вучоныя сваімі гістарычнымі довадамі, ня спэцыяльныя аматары археолёгі далі правы грамадзянства беларускай мове, а рэвалюцыя 1905 г.

Калі практычна трэба было навязаць зносіны з вёскай, калі агітатары з «Беларускай Сацыялістычнай Грамады» павінны былі распаўсюджываць рэвалюцыйныя думкі на нашых вёсках у 1904—1905 г. г., дык яны свае праклямацыі друкавалі на беларускай мове. Гэта рабілася ня дзеля форсу адзінічных асоб, а дзеля жыцьцёвай патрэбы,—каб сяляне зразумелі агітатараў-рэвалюцыянэраў.

Рэвалюцыянэры з «Бел. Сац. Грамады» (з якіх потым выйшла шмат выдатных камуністаў), не запатрабавалі доказаў вучоных аб патрэбнасьці беларускай мовы—яны мелі перад сабою жывое сялянства з яго жывой мовай. Яны не запатрабавалі «культурнай» мовы для асьведамленьня мас—яны зразумелі, што культура і рэвалюцыйнае асьведамленьне выйгрываюць тады, калі яны падаюцца ў роднай мове.

Такім чынам, новая беларуская літэратура пачалася з рэвалюцыйных праклямацыяў. І вось беларуская мова з курнай хаты мужыка, з убогага падвалу стоража, фурмана, з каморкі беларускай прыслугі ў горадзе—перайшла на шпальты першых беларускіх часопісаў.

У часе вялікай вайны царская ўлада забараніла беларускі друк на Беларусі, як «небясьпечную крамолу» ў прыфрантовай паласе. Толькі з рэвалюцыі 1917 г. зноў пачаўся росквіт беларускага друку. Пайшлі друкавацца розныя штодзённыя часопісі, кніжкі, школьныя падручнікі і паадчыняліся школы.

Ніхто так, як Савецкая ўлада, не зразумеў значэньня роднай мовы ў сэнсе агітацыі камуністычных ідэяў. Фактычна толькі пры Савецкай уладзе была зьвернута належная ўвага на беларускую культуру. Тэатры беларускія былі выкарыстаны, як найлепшы спосаб агітацыі. Школы, курсы беларусазнаўства і іншыя маюць сваё разьвіцьцё толькі пры Савецкай уладзе.

Тая мова простага працоўнага селяніна, якую раней ненавідзелі і забаранялі царскія найміты, паны і чорнасоценныя «культуртрэгеры», знайшла свае справядлівыя правы ў межах С.С.Р.Б. Паміж іншым яна ўводзіцца ў школах, па пастанове Цэнтр. Вык. Камітэту Беларусі, вельмі ўмерана і вельмі апшадна. А калі каму з багатых бацькавых сынкоў ці дачок агідна мова, на якой гаворыць сялянства, дык пахай яны яе сабе ня вучаць.

Нас толькі дзівіць заметка рабочага ў газ. «Звезда» за 9 г. м. аб тым, што ў Савецкай Рэспубліцы Беларусі карысьней вучыць у школах агульна-эўрапейскія мовы, чымся мову беларускую. Такое «определенное рабочее мнение» вельмі несьвядомае. Ма'быць, Акцябрскай рэвалюцыі мы-бы сёлета не сьвяткавалі, каб усе рабочыя мелі-бы такія погляды. Або прапанаваньне вучыць лацінскую, мёртвую мову, замест беларускай.

Няўжо такое прапанаваньне можа зрабіць рабочы, які мае здаровыя рабочыя інстынкты і погляды? Не, кажам мы. Калі рабочы гаворыць так, то ім кіруе не клясавая сьвядомасьць, а водгалaскі старога даўно мінулага...

На маей думцы—дык зусім добра, што ў пралетарскіх школах вучаць беларускую мову. Гэта дасьць магчымасьць пралетарыяту лепей падыйсьці да селяніна і мацней з ім злучыцца.

Камуніст.

Бюльлетэнь № 102

Менскай Мэтэоролёгічнай Станцыі

Галоўнай Фізычнай Обсэрваторыі

пры Менскай Дасьледчай Балотнай Станцыі.

За 9 і 10 лістапада 1922 году.

СТРУМЭНТ.	1 гадзіна дню.	9 гадз. вечара.	7 гадз. раніцы
Баромэтр	743,7 m/m	748,0 m/m	750,6 m/m
Тэрмомэтр	0,6°	1,0°	—0,2°
Максымальны тэрмомэтр	1,3°	2,5°	1,0°
Мінімальны тэрмомэтр	0,0°	0,1°	—0,4°
Вільгаць параўнаўчая	89%	98%	98%
Асадкі ў мілімэтрах	—	—	0,3
Грунтавы тэрмомэтр на глыбіні 0,8 м.	3,4°	3,3°	3,2°

Вечарам і раніцой туман.

АБВЕСТКА.

У т-ве Гісторыі і Старасьведчыны.

Сёньня, 11-га лістапада а 8-ай гадзіне ўвечары ў будынку Бел. Дзярж. Унівэрсытэту (рог Магазыннай і Скобелеўскай вул.) адбудзецца 17-ае чарговае пасяджэньне Т-ва Гісторыі і Старасьведчыны.

Прадметы пасяджэньня:

1) Паведамленьне М. Г. Маславаўца на тэму: «Заслаўскі ізразец XVII-га веку».

2) Паведамленьне П. В. Харламповіча на тэму: „Старасьведчына каменнага веку, знойдзеная ў с. Прысно, Гомельскага павету ў 1922 г.".

3) Бягучыя справы.

Уваход вольны.

Згублены:

— Пашпарт., выд. Менск. Мяшчанскай Управай за № 415, Рудэрман Малкі, кв. 1772.

— Часовае пасьведчаньне на пражыцьцё, выд. Штабам Менск. Гар. Міліц., Белавецкай Равекі, кв. 1773.

— Лічная карт., выд. Койданау-

— Пашпарт, выд. Менскай нямецкай паліцыяй у 1918 годзе за № 3033, Каполовіча Айзіка, кв. 935.

— Пасьведчаньне асобы, выд. Управай паліграфічнай прамысловасьці за № 5730. Лашдус Бэрты, кв. 936.

Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі Менск

Глаўліт Беларусі № 127.